

LUDWIG HOLBERG JEPPE Z VRŠKU

VARIACE NA TÉMA STARÉ DÁNSKÉ KOMEDIE VE TŘECH JEDNÁNÍCH S EPILOGEM ●
VOLNĚ UPRAVIL A PŘELOŽIL JAROMÍR PLESKOT ● REŽIE JOSEF JANÍK ● VÝPRAVA
OTAKAR SCHINDLER ● INSPICIENT LÍDA NAAROVÁ ● HUDBA JAN TOMŠÍČEK ● PO-
HYBOVÁ SPOLUPRÁCE LEA JANEČKOVÁ ● NAPOVÍDÁ JIŘINA ČÍŽKOVÁ

HRAJÍ: JEPPE, OTAKAR JANDA ● NILA, JEHO ŽENA, JOHANA TESAŘOVÁ ● BARON,
JAN LILIP ● KRISTIÁN, JINDŘICH DVOŘÁK ● FREDERICK, JAROSLAV TĚŠITEL ● JA-
KUB, HOSPODSKÝ, ARNOŠT BOROVEC ● SPRÁVCE, MILAN KOUTNÝ ● BĚTKA, JEHO
ŽENA, BLANKA MEIEROVÁ ● KOSTELNÍK, JAN ODL

PREMIÉRA V DIVADLE PETRA BEZRUČE V OSTRAVĚ V PÁTEK DNE 22. PROSINCE 1972

FIKTIVNÍ ROZHOVOR S LUDWIGEM HOLBERGEM

Narodil jste se, pane profesore Holbergu, v Bergenu. To je přece norské město. Tak jak to, že jste Dán?

Na sklonku 17. století vypadala Evropa úplně jinak. Tak třeba k Dánsku patřil Šlesvik, Holštýn, Norsko a Island. Hlavním městem byla Kodaň. V Bergenu jsem strávil jen své neradostné mládí. Když jsem už »rozum bral«, přesídlil jsem do Kodaně.

Máte nějaké vzpomínky na panovníky své doby?

Vládly dvě dynastie králů. Frederik III., Frederik IV., Kristián VI. a Frederik V. Na Frederika III. se mnoho nepamatuji, ale byl to moudrý a osvícený král, který se roku 1660 zbavil feudálního a církevního poručíkování a který hospodářskou moc přesunul z církve a šlechty na korunu a města. To za jeho panování se poprvé v Dánsku začalo hrát divadlo. Tedy alespoň ve vašem slova smyslu.

Do té doby Dánsko nepoznalo divadlo?

Ale ne! To je omyl. Snažil jsem se jen vyjadřovat prostředky u vás běžnými. Divadlo je staré jako lidstvo samo a v jisté formě se provozovalo i u nás v Dánsku. Byly to hry církevní, pouťové hříčky a zábava tržišť. Zkrátka, lid se dovedl bavit v každé době. Ale divadlo, tak jak ho chápou novodobé dějiny, v Dánsku nebylo.

Tedy teprve . . .

Ano, teprve král Frederik III. umožnil hereckým skupinám, aby hrály na jeho dvoře.

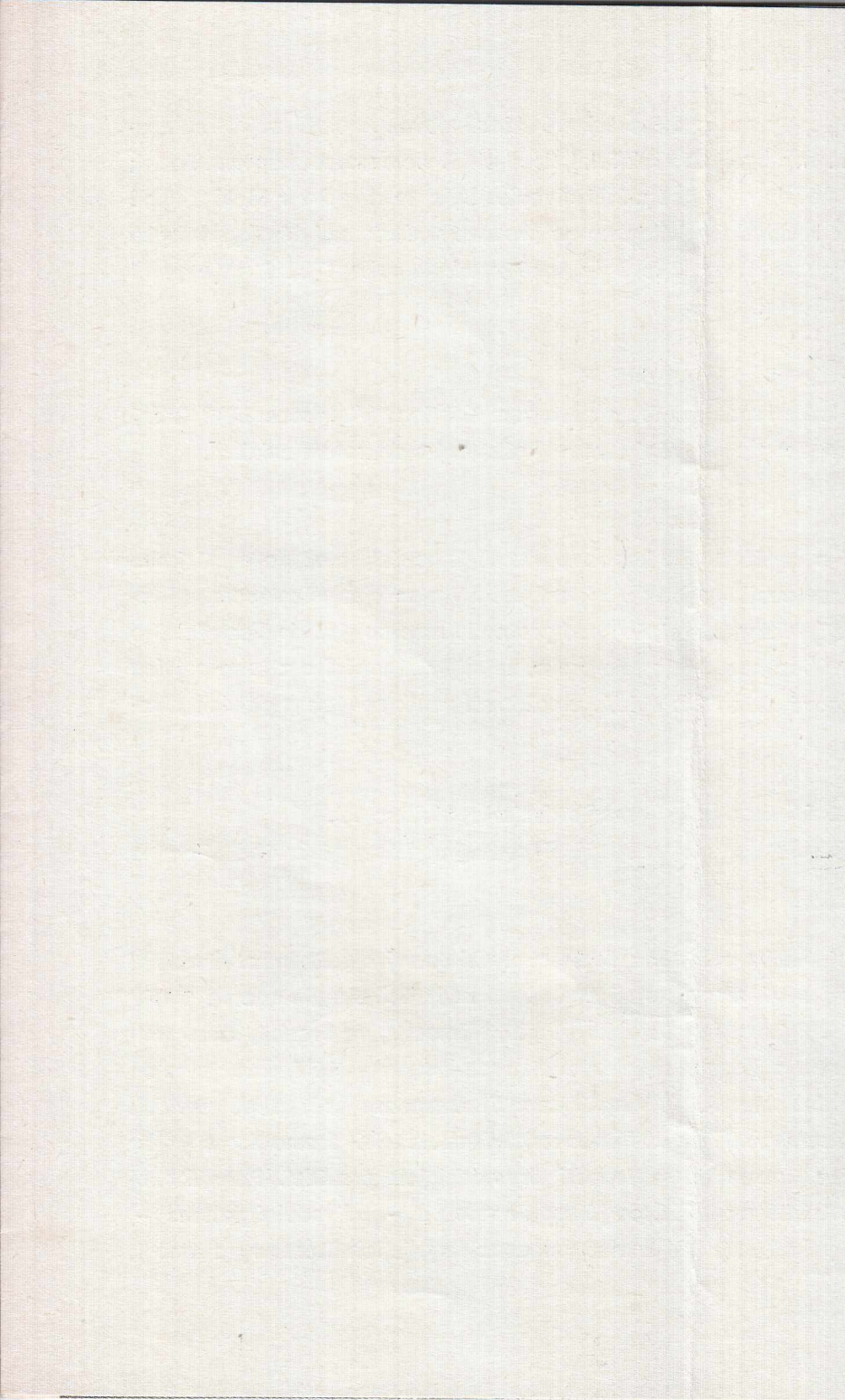
Z toho lid samotný, ale mnoho neměl . . .

Nebyl by měl, kdyby . . . zkrátka jeho nástupce Frederik IV. se nějak nepohodl s hostující francouzskou hereckou skupinou na svém dvoře a roku . . . počkejte, kdy ono to bylo? Ano, roku 1721 tuto skupinu rozpustil. Dovedete si představit, co pikantních legend se kolem toho špitalo. Prý nějaká herečka . . . ale o mrtvých jen dobře. Faktem je, že tímto aktem začalo první dějství dánského divadla.

Nebylo to zároveň poslední?

Ale kdepak! Ředitel této společnosti, který v mládí náležel k herecké společnosti Mo-lièrově, se jen tak nevzdal. Založil v Kodani s jedním čiperným hoteliérem, který tak

chtěl zvýšit . . . počkejte, vy na to máte takové hezké slovo . . . chtěl zvýšit akumulaci své restaurace . . . my bychom však řekli, že si chtěl víc namazat kapsu . . . a tak ve velkém sále svého hotelu společně zřídili divadlo. Bylo to divadlo v Malé Zelené ulici a dostali dokonce královské privilegium na provozování komedií dánsky. Hrály se většinou překlady z francouzštiny. Zde byla také uvedena roku 1722 i moje první komedie »Konvář politikem«.

To bylo tedy první dějství dánského divadla. A druhé?

Druhé se datuje smrtí krále Frederika IV. a nástupem Kristiana VI. v roce 1730, který byl takovým puritánem, že provozování divadel královským dekretem zakázal.

Bylo i třetí dějství?

Samozřejmě! Poslední a se šťastným koncem. Museli jsme čekat až do smrti krále Kristiana VI. Po něm nastoupil Frederik V., který byl mým velkým příznivcem, a kterého jsem měl nejraději. Nemyslete si, že snad proto, že mne povýšil do šlechtického stavu. Na tom mi už vůbec nezáleželo, ale proto, že měl rád umění a z toho nejvíce divadlo. Zřídil Kongresové divadlo a štědře umožňoval vznik nových a dalších divadel.

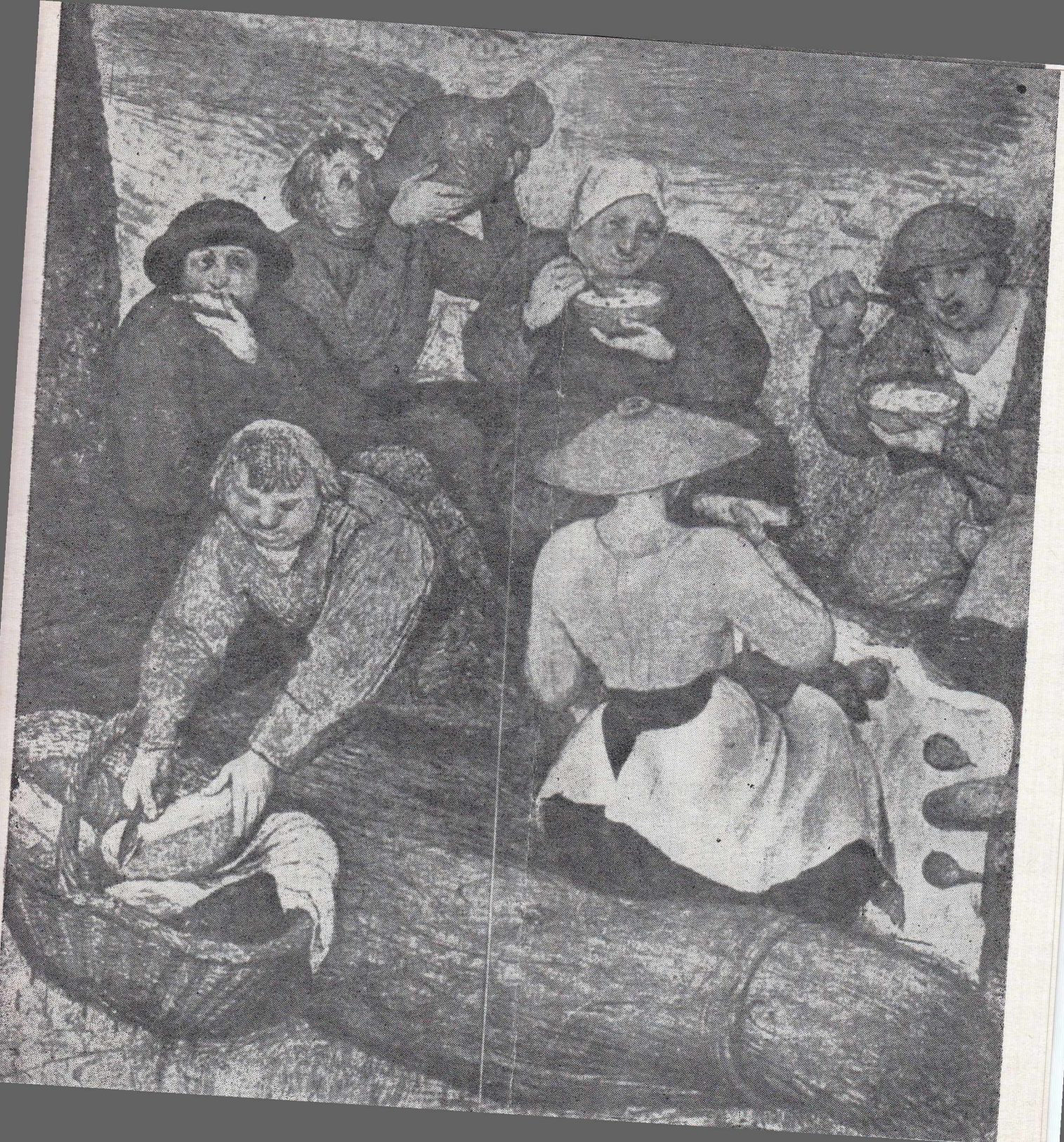
Říká se, že kmotry Vašich divadelních her, byla komedie dell'arte, Molière, . . .

Správně, a také antické divadlo a hlavně tržiště se svými lidovými krotchvílemi a zábavami.

Proč ale Vaše tvorba nebyla v nejmenším ovlivněna dodnes nepřekonaným velikánem divadelní tvorby Shakespearem, když jste se s ní musel nutně setkat při návštěvě Anglie v roce 1706?

Hodně jsem cestoval. Byl jsem v Holandsku, Anglii, Německu, ve Francii, která tehdy opravdu žila Molièrem a já se stal jeho obdivovatelem, a v Itálii, kde jsem se seznámil s commedii dell'arte. Ale v Anglii jsem Shakespeara hrát nikde neviděl. Anglie v té době bezmezně obdivovala francouzské klasicistické dramatiky s jejich příslovečnou elegancí a jemností a sevřeností dramatických pravidel. Pan Shakespeare byl tehdy pro Angličany totéž, co já pro Francouze - »divadelní pohan« - a to jsem byl, prosím pěkně, největší znalec francouzštiny, jejich literatury a umění,

na dánských ostrovech. Proto jsem se v té době nedostal na francouzské jeviště, a proto se nehrál pan Shakespeare v Anglii.

Svůj talent jste věnoval střídavě umělecké a vědecké činnosti. Proč?

Z nouze ctnost. Miloval jsem divadlo, které jsem nejenom psal, ale také jsem v něm hrál. Co jsem však měl dělat, když se panu králi znelíbilo a zavřel ho? Byl jsem profesorem metafyziky a logiky (což jsem z hloubi duše nenáviděl), později latinské rétoriky a nakonec profesorem zeměpisu a historie na kodaňské universitě. Ale mojí láskou bylo divadlo. Lásky však většinou zabíjí. To se stalo i mně. Byl jsem vředem na čistém těle university, a to jen a jedině proto, že jsem se nerozpakoval poskvrnit čistý štít universitního profesora psaním »frašek« a jiného literárního balastu, jak byla tehdy ústy »vážných učenců« posuzována moje literární činnost.

Víme, že jste napsal 36 komedií. Kterou máte nejraději?

Všechny jsou mými dětmi, ale nejvíc mi přirostl k srdci Jeppe. Snad proto, že jsem za něho nejvíce vytrpěl. Ano, hned vysvětlím proč. Pro troufalost přivést na jeviště a panstvu před oči sedláka a hnůj. To byla ode mne troufalost. Vždyť do té doby jevišti vévodily jen a jedině »krajky«. To si přede mnou nikdo nedovolil. Potom také proto, že jsem předvedl a splnil sen všech chudáků a ponížených, sen o tom, pak se stávají pány a jejich páni zase poddanými. Že jsem přivedl na jeviště sedláka moudrého, který dá nakonec panstvu za vyučenou a naposled také proto, že tento sedlák nehledá žádnou útěchu v náboženství, církvi a bohu, což se v mé době rovnalo kacířství.

Tušil jste, pane profesore Holbergu, že Váš Jeppe se průběhem staletí bude proměňovat s časem, že si nakonec dobude rovnoprávnost s ostatními proslulými dramatickými postavami, a že dokonce naroste v dramatický typ věčně zápasícího člověka o životní prostor doby, ve které se zrodil?

Ne, ale jsem tomu rád. Myslel jsem si tehdy, že jsem napsal ne komedii, ale satiru. Dnes vidím, že jsem napsal komedii, která je pevně zakořeněna v lidovém divadle, a že právě to učinilo Jeppeho nesmrtelným. Ale skončeme to povídání. Už zvonilo a já přímo hořím nedočkavostí, jak ve vašem století, v roce 1972, ve vašem městě a s vašimi herci bude můj Jeppe živou postavou a celá tato hra jakou bude podívanou.

